

MAŁGORZATA ŁAPA [HTTPS://ORCID.ORG/0000-0001-8901-8028](https://orcid.org/0000-0001-8901-8028)

MALGORZATA.LAPA@UNI.LODZ.PL

Uniwersytet Łódzki

Wydział Filozoficzno-Historyczny

Katedra Historii Polski Najnowszej

SEBASTIAN LATOCHA [HTTPS://ORCID.ORG/0000-0003-4226-9131](https://orcid.org/0000-0003-4226-9131)

SEBASTIAN.LATOCHA@UNI.LODZ.PL

Uniwersytet Łódzki

Wydział Filozoficzno-Historyczny

Zakład Antropologii Kulturowej

Bożena Ewa Nowina-Sroczyńska Między nauką a sztuką

Bożena Ewa Nowina-Sroczyńska
Between science and art

Streszczenie: Artykuł stanowi przyczynek do biografii naukowej prof. Ewy Nowina-Sroczyńskiej, polskiej etnografki i antropolożki kultury, związanej z Uniwersytetem Łódzkim. Przedstawia jej działalność dydaktyczną, naukową oraz organizacyjną na tle relacji pomiędzy nauką i sztuką.

Słowa kluczowe: Ewa Nowina-Sroczyńska, biogram, etnologia i antropologia kulturowa

Summary: The article is a contribution to the scientific biography of Professor Ewa Nowina-Sroczyńska, a Polish ethnographer and cultural anthropologist associated with the University of Łódź. It presents her teaching, scientific and organizational activities against the background of the relationship between science and art.

Keywords: Ewa Nowina-Sroczyńska, biography, ethnology and cultural anthropology

Dziś jest profesorą, doktorą habilitowaną nauk humanistycznych, cenioną etnografką, antropolożką kultury. Specjalizuje się w antropologii symbolicznej i antropologii sztuki. Bożena Ewa Nowina-Sroczyńska¹ i jej droga naukowa jest równie interesująca jak tematyka, którą się zajmuje – z pogranicza nauki i sztuki.

Urodziła się 27 stycznia 1949 r. w Łodzi w inteligentnym domu Stanisława i Haliny z Krajewskich Kabatów, w wielkomińskiej kamienicy przy ul. Gdańskiej, w której mieszka do dzisiaj. Wychowała się bez ojca, ale w atmosferze czułości wobec literatury i sztuki. W „świat Muz” wprowadziła ją m.in. Teresa Łarionow, ciotka o artystycznej duszy. Po ukończeniu szkoły podstawowej, we wrześniu 1963 r. została uczennicą XXIX Liceum Ogólnokształcącego im. 19-go Stycznia (w 1996 r. przemianowanego na – Janka Bytnara „Rudego”) w Łodzi.

Studia

Maturę zdała w 1967 r., a następnie pomyślnie przeszła egzaminy wstępne i została przyjęta na kierunek filologia polska na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego². Pierwszy rok studiów Ewy Kabat przypadł na okres szczególnie dramatyczny w historii życia akademickiego w Polsce. 8 marca doszło do stłumienia przez oddziały ZOMO, ORMO i tzw. aktyw robotniczy studenckiego protestu na Uniwersytecie Warszawskim³, o czym informacja do łódzkich studentów dotarła dwa dni później. 11 marca w gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej, gdzie mieścił się także Wydział Filologiczny, studenci zorganizowali spotkanie, podczas którego potępili zajścia warszawskie i zażądali ukarania sprawców pobicia tamtejszych studentów. Następnego dnia na wiec przed zamkniętą przez prorektora bibliotekę przybyło około 1000–1200 studentów. Następnego wieczoru zaplanowano na 19 marca. Wśród studentów narastało napięcie, gromadzili się oni na pobliskim placu Dąbrowskiego i placu Wolności. W wyznaczonym dniu zebrani przed Politechniką Łódzką studenci przemarszerowali przez miasto, by ponownie stanąć przed gmachem BUŁ. Podczas wiecu, w którym uczestniczyło około 4500 osób, odczytano żądania młodzieży domagającej się: wolności słowa, ukarania sprawców bezprawnych działań wobec warszawskich studentów, wzmożenia kontroli nad aparatem bezpieczeństwa i utworzenia niezależnej organizacji studenckiej. 21 marca na wszystkich wydziałach uczelni studenci

- 1 W dalszej części będziemy podążali za wolą Bohaterki biogramu, która używa tylko imienia Ewa.
- 2 Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego, Wydział Filologiczny, Wykaz przyjętych na studia w roku akademickim 1967/1968.
- 3 Studenci UW wystąpili w obronie kolegów relegowanych z uczelni i wolności kulturalnej w PRL (wcześniej zawieszono spektakl *Dziady* w reżyserii Kazimierza Dejmka w stołecznym Teatrze Narodowym). Zob.: J. Eisler, *Polski rok 1968*, Warszawa 2006, s. 224–276.

podjęli akcję strajkową. Na Wydziale Filologicznym (w „Bule”) do strajku przystąpiło 300 osób. Tam strajkowano najdłużej, do godzin porannych 22 marca⁴. Dla 19-letniej studentki, która chwilę przedtem rozpoczęła swą przygodę na uczelni, były to bez wątpienia wydarzenia dojmujące i formacyjne.

Zapewne owe przeżycia oraz skomplikowana sytuacja rodzinna stały się przyczyną jej rezygnacji ze studiów w 1970 r. Podczas trzech lat edukacji uniwersyteckiej spotkała wybitnych naukowców: językoznawców Witolda Śmiecha, Stanisława Gogolewskiego i Władysława Cyrana; literaturoznawczynię i teatrolożkę Stefanię Skwarczyńską; historyczkę literatury Krystynę Poklewską; historyczkę Zofię Libiszowską; filozofa Adama Nowaczyka⁵.

Studia filologiczne wpłynęły na jej podejście do stylu uprawiania nauki. W wywiadzie w lutym 2024 r. wyznała:

Co mi tak naprawdę dała filologia? Poczucie stylu, to po pierwsze. Poczucie kontroli narracji, to po drugie. Po trzecie, coś nieprawdopodobnego, bunt przeciwko pozytywistycznemu stylowi uprawiania nauki. W latach sześćdziesiątych pisanie w podmiocie zbiorowym „my” gwarantowało neutralność naukową i obiektywizm. A filologia dała mi poczucie, że najważniejsze jest „ja” i narracja personalna, bo ja za nią odpowiadam, a nie podmiot zbiorowy. A w latach sześćdziesiątych nie wolno było stosować „ja”. Po czwarte, wycucie gatunku, że gatunek do czegoś zobowiązuje. Żeby wiedzieć, co to jest gatunek zmacony, trzeba mieć świadomość gatunkową⁶.

Zmiana sytuacji życiowej wymusiła na niej konieczność podjęcia pracy. Znalazła ją w administracji Łódzkich Zakładów Remontowo-Montażowych Przemysłu Lekkiego przy ul. Limanowskiego 87, gdzie na stanowisku księgowej pracowała od 22 X 1971 do 31 I 1972 r.⁷ Monotonne zajęcia biurowe z pewnością nie satysfakcjonowały młodej energicznej kobiety.

Wkrótce, jesienią 1972 r., wróciła na studia na łódzkiej uczelni. Jednak nie kontynuowała ich na Wydziale Filologicznym, lecz rozpoczęła naukę od pierwszego roku na kierunku etnografia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym. Tak uzasadniła swój wybór:

4 K. Lesiakowski, *Zrewoltowana Łódź akademicka*, [w:] *Łódzki strajk studencki styczeń–luty 1981. Spojrzenie po latach*, red. K. Lesiakowski, Łódź–Warszawa 2014, s. 58.

5 Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego (dalej AUŁ), Dział Nauczania, sygn. 449, 450, 451, 452, 453, 454, bp. Protokoły egzaminów za lata 1967/1968–1969/1970.

6 Etnograficzne Archiwum im Bronisławy Kopczyńskiej-Jaworskiej w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego (dalej: EABKJ), sygn. 15376, bp.

7 Uniwersytet Łódzki, Dział Pracowniczy, Akta personalne Ewy Nowina-Sroczyńskiej.

Byłam pierwszym rokiem etnografii, który ruszył po zamknięciu. Etnografii nie było przez kilka lat. Została zamknięta, ponieważ uznano, że to jest burżuazyjna dyscyplina i wszyscy burżuazyjnie się zachowują, pijąc z profesorami herbatę z konfiturami. Przeczytałam w gazecie, że otworzono etnografię, a ja od czterech lat zbierałam sztukę nieprofesjonalną. I to jest paradoksalne, że wyszłam od sztuki, a nigdy się nią w swoim zawodowym życiu tak naprawdę nie zajmowałam. Mogę poprowadzić zajęcia ze sztuki nieprofesjonalnej, ponieważ jestem praktykiem, ale nie jestem teoretykiem. Byłam zainteresowana sztuką nieprofesjonalną i wybór etnografii był właśnie z tego powodu. Nie interesował nie wtedy światopogląd, ontologia ludowa, ale forma. Zaczęłam zbierać sztukę nieprofesjonalną ze względu na jej formę⁸.

Kierunek ukończyła w ciągu czterech lat, studiując w ramach indywidualnej organizacji studiów. Jak napisała w czerwcu 1976 r., to pozwoliło jej na znaczne poszerzenie zakresu tematycznego odbywanych zajęć. W tym czasie miała okazję rozwijać się u boku wybitnych etnografek: prof. Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej, prof. Jadwigi Kucharskiej i prof. Bronisławy Koczyńskiej-Jaworskiej⁹. Z „matką chrzestną łódzkiej etnografii”, która przeszła na emeryturę w roku 1967, nigdy nie spotkała się jako studentka, ale zapamiętała ją tak:

Kiedy przyszedłam na etnografię, profesor Zawistowicz-Adamska, która była matką chrzestną łódzkiej etnografii, miała wykład, który pamiętam, inauguracyjny dla mojego roku. Był znakomity. To był wykład o powinowactwie z wyboru, pobratymstwie, to był wykład o wspólnocie. To było fajne, że pierwszy rok po dużej przerwie miał wykład o wspólnocie¹⁰.

Była studentką aktywną – przewodniczyła kołu naukowemu. Brała udział w badaniach terenowych Katedry Etnografii Uniwersytetu Łódzkiego, praktykach, odczytach. Została zaangażowana w przygotowanie pracy *Folklor robotniczej Łodzi*¹¹.

⁸ EABKJ, sygn. 15376, bp.

⁹ Uniwersytet Łódzki, Dział Pracowniczy, Akta personalne Ewy Nowina-Sroczyńskiej, Życiorys z dn. 29 VI 1976 r.

¹⁰ EABKJ, sygn. 15376, bp.

¹¹ Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna, bp., Pismo kierownika Katedry Etnografii UŁ doc. dr. hab. Bronisławy Jaworskiej do Rektora UŁ z dn. 7 III 1978. Publikacja ukazała się w 1978 r. Ewa Nowina-Sroczyńska przygotowała do niej słowo wstępne. Zob.: *Pieśni. Słowo wstępne*, [w:] *Folklor robotniczej Łodzi*, red. B. Koczyńska-Jaworska, J. Kucharska, J.P. Dekowski. Wrocław 1978, s. 143–147.

26 VI 1976 r. obroniła pracę magisterską pt. *Herody – analiza struktury dramatycznej widowiska*. Przygotowała ją pod kierunkiem prof. B. Kopczyńskiej-Jaworskiej. Zarówno recenzentka, jak i promotorka wysoko oceniły wysiłek magistrantki. Prof. J. Kucharska, recenzując tę pracę i oceniając ją jako bardzo dobrą, napisała: „Pozytywną cechą pracy jest jasno sformułowany na wstępie problem badawczy oraz precyzje w doborze materiału dokumentującego główną tezę autorki, a także umiejętność posługiwania się literaturą naukową z zakresu dwóch odrębnych dziedzin naukowych: etnologii i teatrologii”¹². Recenzentka zwróciła uwagę na trans- i interdyscyplinarność pracy magisterskiej. Jest to zapowiedź charakterystycznej cechy, którą Ewa rozwinęła we własnej wizji antropologii jako dyscypliny na pograniczu nauk humanistycznych czy w ogóle – nauki i sztuki. Na podstawie etnologicznej analizy struktury dramatycznej bożonarodzeniowych „herodów” pokazała transformację ludowego obrzędu w widowisko, przedstawiając rytualną i obrzędową proveniencję teatru. Jej praca magisterska była teaserem tego, co kryje się dzisiaj pod postacią performatyki. Jak twierdzi Richard Schechner, „performatyka zaczyna się tam, gdzie większość określonych dyscyplin się kończy”¹³.

W jej karierze akademickiej bardzo ważną rolę odegrała mistrzyni prof. B. Kopczyńska-Jaworska, którą w wywiadzie nazwała czule „Bronką”:

Mieliśmy bardzo niewielu nauczycieli. Moją mistrzynią była oczywiście profesor Kopczyńska-Jaworska i pod jej kierunkiem zrobiłam pracę magisterską z teatru ludowego, w której połączyłam swoje wykształcenie filologiczne z etnograficznym. Każdy z nas na tym pierwszym roku musiał wybrać sobie jeden język słowiański i tego języka się nauczyć, czytać w nim. I ja zdecydowałam się na czeski, ponieważ jestem czechofilem. To się zaczęło od profesor Kopczyńskiej-Jaworskiej, która uważała, że musimy znać jakiś język słowiański. „Bronka”, bo tak o niej mówiliśmy, uczyła nas wszystkiego. Gdyby mogła nas uczyć WF-u, mówiliśmy, to by to zrobiła. Szalenie lubiła nasz rok. Nie te same lektury, nie te same filmy, nie te same obrazy, a jednak, co mi dała, to jakieś poczucie, że nauka jest służbą. Ona naprawdę wierzyła w to, że nauce się trzeba poświęcić. Nigdy nie zabroniła mi iść własną drogą. To w niej było fantastyczne. W pewnym momencie mówi: „Teraz już nic ci nie mogę ofiarować, musisz iść sama”. Bronka nigdy nie powiedziała mi, że źle zrobiłam. Raz napisała, że mam zbyt rozległe zainteresowania. Widocznie za bardzo szłam swoją drogą¹⁴.

12 EABKJ, Prace magisterskie, sygn. 46.

13 R. Schechner, *Performatyka. Wstęp*, Wrocław 2006, s. 16.

14 EABKJ, sygn. 15376, bp.

Po szczeblach kariery uniwersyteckiej

Bezpośrednio po ukończeniu studiów, 1 X 1976 r., magister Ewa Kabat (od listopada 1977 r. Nowina-Sroczyńska) została zatrudniona na stanowisku asystentki w Katedrze Etnografii¹⁵. Jej kierowniczką, a zarazem promotorką, zwracając się do dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego Waldemara Michowicza, oceniała przyszłą podwładną jako „rokującą duże nadzieje naukowe ze względu na wybitne uzdolnienia, pracowitość i zdyscyplinowanie”¹⁶. Prof. B. Kopczyńska-Jaworska podkreśliła, że atutami młodej etnografki były także jej udział w studenckim ruchu naukowym i w pracach naukowych Katedry Etnografii¹⁷. Po 2 latach otrzymała awans na stanowisko starszego asystenta, na którym pozostawała do 1985 r.¹⁸

W tym czasie przygotowywała rozprawę doktorską. Publiczna obrona rozprawy pt. *Odpust – analiza święta i form świętowania. Studium parafii Wysokienice (gm. Głuchów, woj. skierniewickie)* odbyła się 10 I 1985 r. w gmachu przy ul. Narutowicza 65. Promotorem rozprawy była „Bronka”. Obrona pracy odbyła się przy udziale profesorskiej komisji w składzie: Zofia Libiszowska (UŁ) – przewodnicząca komisji, Bohdan Baranowski (UŁ), J. Kucharska (UŁ), Zbigniew Kuchowicz (UŁ) i Józef Śmiałowski (UŁ). Pierwszym recenzentem rozprawy była Teresa Karwicka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), drugim – Anna Zambrzycka-Kunachowicz (Uniwersytet Jagielloński)¹⁹.

15 Od 1994 r. Katedra Etnologii UŁ, od 2005 r. Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ (IEiAK UŁ). Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna, bp. Powołanie na stanowisko asystenta z dn. 16 VII 1976.

16 Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna, bp., Pismo doc. dr hab. B. Jaworskiej do dziekana doc. dr hab. W. Michowicza z dn. 1 VI 1976.

17 W czasie studiów (1974) Ewa Kabat-Dominiak uczestniczyła m.in. w badaniach terenowych dotyczących budownictwa i wnętrza domu mieszkalnego domu wiejskiego okolic Głuchowa. Zob.: <https://archiwum.edu.pl/dlibra/publication/545980/edition/452739/content> [dostęp: 26 stycznia 2024]. Kandydatura Ewy Kabat na stanowisko asystentki jeszcze przed uzyskaniem przez nią magisterium była rozpatrywana przez Komisję Młodej Kadry (16 VI 1976), w sprawozdaniu z zebrania tego gremium czytamy: „wielokrotnie pomagała słabszym studentom w nauce, wykazując duże uzdolnienia pedagogiczne”. Zob.: Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych. Teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej.

18 Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna, bp., Pismo Rektora UŁ prof. dr. habil. Romualda Skowrońskiego L.dz. DO/1741/78 z dn. 1 X 1978 r. do mgr. Ewy Nowina-Sroczyńskiej.

19 AUŁ, Przewód doktorski Nowina-Sroczyńska Ewa, sygn. 1856, t. 2, bp., Protokół obrony publicznej rozprawy doktorskiej mgr Ewy Nowina-Sroczyńskiej pt. „Odpust – analiza święta i form świętowania. Studium parafii Wysokienice (gm. Głuchów,

Uzyskanie stopnia doktora otworzyło jej drogę awansu na stanowisko adiunkta w Katedrze Etnografii, które objęła 1 II 1985 r.²⁰

Habilitacja Ewy Nowina-Sroczyńskiej została przeprowadzona na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Uzyskała ją w dziedzinie nauk humanistycznych w zakresie etnologii/antropologii symbolicznej, dnia 12 X 1998 r. na podstawie pracy pt. *Przezroczyste ramiona ojca. Etnologiczne studium o magicznych dzieciach*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. Michał Buchowski, prof. B. Kopczyńska-Jaworska i prof. Jacek Kolbuszewski²¹. Podobnie jak w przypadku doktoratu sama praca, a także dorobek naukowy habilitantki zostały ocenione bardzo wysoko. Nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Zakładzie Antropologii Kulturowej uzyskała dopiero 1 X 2002 r.²² Do tego czasu przez pięć lat (od 1 X 1997 r.) była zatrudniona na stanowisku starszego wykładowcy. Na stanowisku profesora nadzwyczajnego pozostawała do 30 IX 2019 r., kiedy to w wyniku zmiany przepisów przemianowano je na profesora uczelni. Profesorą Uniwersytetu Łódzkiego była od 1 X 2019 r. do 11 II 2021 r.²³

Zwieńczeniem drogi awansowej Ewy Nowina-Sroczyńskiej było nadanie jej w dniu 11 II 2021 r. przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytułu profesora nauk humanistycznych. Od 12 II 2021 pozostaje na stanowisku profesora w Zakładzie Antropologii Kulturowej.

W roku 2019 Ewa Nowina-Sroczyńska osiągnęła wiek emerytalny, jednak nadal pozostawała częścią aktywnej wspólnoty akademickiej. W opinii dyrektorki Instytutu

woj. skierniewickie)”, przeprowadzonej w dniu 10 stycznia 1985 r. Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego otworzyła przewód doktorski dnia 18 XII 1980 r. Promotorką pracy uczyniono prof. dr hab. B. Kopczyńską-Jaworską. Wyznaczono również egzaminy doktorskie z dziedzin: etnografia Polski i filozofia. Egzamin doktorski z etnografii Polski ze szczególnym uwzględnieniem kultury duchowej zdała bardzo dobrze w dniu 6 XII 1984 r. (pytania egzaminacyjne: 1. Magia i religia; 2. Sacrum i profanum. Przydatność kategorii pojęciowych w analizie zjawisk kulturowych; 3. Badania nad obrzędowością w etnografii polskiej jako wyraz różnych kierunków i postaw badawczych). Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego nadała E. Nowina-Sroczyńskiej stopień doktora nauk humanistycznych w dniu 17 I 1985 r. Zob.: tamże, Wyciąg z protokołu nr 5 z posiedzenia Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ w dniu 18 grudnia 1980; tamże, Protokół komisji egzaminu doktorskiego z dn. 6 XII 1984; tamże, Dyplom doktorski nr 1871.

20 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych,teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej.

21 Tamże, Dyplom doktora habilitowanego; tamże, Pismo Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych nr BCK-I-H-44/99 z dn. 29 III 1999 do dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM w Poznaniu.

22 Tamże, Wyciąg z protokołu posiedzenia Senatu UŁ w dn. 7 I 2002.

23 Tamże, Umowy o pracę.

Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ – było to oczywiste. W piśmie do rektora UŁ z marca 2019 r. Inga Kuźma napisała: „Ze względu na unikatową wiedzę, wysokie kompetencje dydaktyczne oraz talent popularyzatorski, uważam, że miejsce profesor E. Nowina-Sroczyńskiej jest jak najbardziej w zespole naukowo-dydaktycznym Instytutu”²⁴. Jak się wydaje, wiosna roku 2020 była dla niej trudna. Po rozmowach z władzami Instytutu i Wydziału zwróciła się do rektora UŁ o redukcję jej akademickiego etatu do jednej czwartej. Jednak będąc w pełni sił, mimo że z pokorą przyjęła konieczność ograniczenia pracy dydaktycznej, nie aprobowała tej sytuacji, a zwłaszcza sposobu, w jaki 70-letni pracownik jest traktowany przez władze uczelni, które z powodów finansowych proponują mu zmianę wymiaru pracy lub przejście w stan nieczynny. W piśmie do rektora prof. Antoniego Róžalskiego napisała:

Chciałabym podzielić się z Panem Rektorem kilkoma spostrzeżeniami, wydaje się – ważnymi nie tylko dla mnie, ale dla wszystkich tych pracowników, którzy zatrudnieni są na tej samej zasadzie albo w ogóle kończą pracę ze względu na kwalifikator wieku. Po pierwsze, wiem, że jedną z ważnych powinności jest odpowiedzialność pracowników nauki przed wspólnotą finansującą ich pracę. Wiem także, że „naturalną” kolejną rzeczą jest wymiana pokoleń. Tak jest w moim przypadku; moje odejście zwalnia miejsce dla innego, młodego pracownika. Brak etatów głównie z powodów finansowych kształtuje i podtrzymuje tę zasadę. Wiem i to, że Uniwersytet jest suwerenny intelektualnie, ale jego instytucjonalna suwerenność jest ograniczona. Mimo tej wiedzy, cały czas idealistycznie wierzę, że w przyszłości Uniwersytet nie będzie li tylko instytucją pragmatyczną, ale będzie obszarem formowania postaw krytycyzmu i pasji poznania, a edukacja i dialog między „starymi” profesorami a młodymi adeptami nauki nie będą zależne od kwestii finansowych czy kwalifikatorów wieku. Sprawa druga, również ważna, ja i wszyscy moi Koledzy, którzy z mocy prawa zostali zatrudnieni na czas nieokreślony pomimo bariery wieku, jesteśmy w sytuacji niefortunnej. Oto bowiem dano nam prawo decyzji do rezygnacji z zatrudnienia, ale prawo to jest iluzoryczne. To nie ja decyduję o moim zawodowym losie; decydują władze Instytutu, władze dziekańskie. Czy w takim razie nie byłoby – w przyszłości – uczciwiej, by to dyrektorzy placówek bądź Dziekani, którzy chcą lub muszą z nas zrezygnować, wzięli na siebie trud decyzji dotyczącej redukcji etatu lub naszego odejścia na emeryturę? Jestem przekonana, że byłoby to klarowne, zgodne z kontekstem sytuacyjnym Wydziału, transparentne. Najczęściej to

²⁴ Tamże, Opinia dyrektorki IEiAK dołączona do pisma E. Nowina-Sroczyńskiej do rektora UŁ z dn. 20 III 2019. Prośba została poparta przez dziekana WF-H UŁ.

inni decydują o naszym zawodowym losie. Nam, którzy przeszli na zatrudnienie temporalnie nieokreślone, przejawem decyzji pozostaje pismo do Pana Rektora. Ale dziś, po rozmowie z moimi władzami, pozostaje mi skierowanie prośby o pozostawienie mnie na ¼ etatu²⁵.

Opinia profesory przeszła bez echa, nie wywołała refleksji. Należy jednak mieć nadzieję, że w przyszłości spowoduje dyskusję nad możliwością pracy na uczelni pełnych sił fizycznych i umysłowych pracowników nauki także po 70. roku życia. Widzimy ich jako mentorów (mistrzów) i przewodników po świecie akademickim dla młodych kolegów (uczniów).

W czasie kariery uniwersyteckiej Ewa Nowina-Sroczyńska pełniła funkcje administracyjne. Od 1 X 1999 r. do 30 IX 2020 r. kierowała Zakładem Antropologii Kulturowej w Katedrze Etnologii / IEiAK UŁ. W semestrze zimowym roku akademickiego 2015/2016 (1 X 2015–14 II 2016) pełniła obowiązki dyrektora Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ²⁶.

Ponadto w latach 2016–2020 sprawowała funkcję zastępcy przewodniczącego Wydziałowej Komisji Wyborczej. Wielokrotnie pracowała w Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej przyjmującej studentów na kierunki archeologia, etnologia, filozofia, historia i historia sztuki. Od 1985 r. przez wiele lat była opiekunką studenckiego koła naukowego²⁷.

W kręgu dydaktyki

Na „przerodzenie się” ze studentki w nauczycielkę akademicką nie pozostawiono Ewie Nowina-Sroczyńskiej wiele czasu. Już 1 X 1976 r. podjęła obowiązki dydaktyczne. Na początku wykładała etnografię Słowian na archeologii oraz na studiach etnograficznych: wstęp do etnografii, etnografię Polski i Europy oraz metodykę badań etnograficznych. Można powiedzieć, że „świeżo upieczona” magister etnografii została rzucona na głęboką wodę. Nie dość, że był to pierwszy rok jej pracy na uniwersytecie, to została obarczona prowadzeniem zajęć wymagających ogromnej wiedzy, a także bogatego doświadczenia terenowego. O tym, że świetnie wywiązywała się z powierzonych jej obowiązków, świadczą wysokie roczne oceny jej pracy oraz to, iż już w marcu 1978 r. kierowniczka Katedry Etnografii zwróciła się do rektora o awansowanie jej na stanowisko starszego asystenta. Zawsze miała i ma niezwykle

²⁵ Tamże, Pismo E. Nowina-Sroczyńskiej do rektora UŁ z dn. 28 IV 2020.

²⁶ Tamże, E. Nowina-Sroczyńska, Biografia.

²⁷ Tamże.

predyspozycje dydaktyczne: „Na szczególnie podkreślenie zasługuje jej praca dydaktyczna, starannie przygotowane zajęcia i bardzo dobre rezultaty nauczania”²⁸.

W pierwszej połowie lat 80. na etnografii wykładała m.in. wstęp do wiedzy ludowej i etnografię regionalną Polski, a na kulturoznawstwie – kulturę ludową. Po doktoracie przez prawie 4 dekady słynęła z wykładania: teorii kultury i społeczeństwa, antropologii religii, kultury duchowej, antropologii symbolicznej, mitologii popularnej, antropologii filmu i antropologii sztuki²⁹.

Poza macierzystą uczelnią pracowała także w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (2000–2008) oraz Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, gdzie wykładała etnologię i antropologię kulturową³⁰.

Istotnym elementem „inicjacji antropologicznej” są etnograficzne badania terenowe – początkowo Ewa Nowina-Sroczyńska uczestniczyła w obozach etnograficznych swojej mistrzyni, aby następnie zająć jej miejsce. Była także instruktorką na Międzuczelnianym Obozie Etnograficznym (15–31 VII 1981) w Leżajsku. Na początku lat 90. doprowadziła do skutku wymianę studentów etnografii między Uniwersytetem Łódzkim a Uniwersytetem Karola w Pradze³¹.

Można z pełną odpowiedzialnością stwierdzić, że Ewa Nowina-Sroczyńska była tytanem pracy dydaktycznej. Jej wysiłek jako nauczycielki akademickiej przyniósł wymierne efekty. W latach 1992–2019 na Uniwersytecie Łódzkim wypromowała 166 magistrów; 7 spośród nich uzyskało stopnie doktora³². W latach 2004–2023 wypromowała 12 doktorów nauk humanistycznych; 2 spośród nich uzyskało stopnie doktora habilitowanego. W latach 2004–2008 na kierunku etnologia na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu wypromowała 17 magistrów. Z kolei w latach 2007–2010 na kierunku kulturoznawstwo w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi

28 Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna, bp., Pismo B. Kopczyńskiej-Jaworskiej KE/100/78 z dn. 7 III 1978 do Obywatela Rektora.

29 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych, Teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej, Kwestionariusze pomocnicze do oceny okresowej nauczyciela akademickiego. Wymieńmy tu m.in.: Etnografia Polski – kultura symboliczna; Kategorie kultury średniowiecza; Antropologia symboliczna; Mitologia popularna; Etnologia kultury Polskiej. Fenomenologia obrazu cudownego; Teoria kultury i społeczeństwa. Potęga wizerunku. Znaczenia i konteksty; Antropologia wizualna – obraz, przestrzeń, kultura.

30 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych, Teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej, Pismo E. Nowina-Sroczyńskiej do Rektora UŁ z dn. 28 XI 2005.

31 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych, Teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej, Wniosek kierownika Katedry Etnologii UŁ o przyznanie nagrody dydaktycznej nr. KE/B/130/91 z dn.24 IX 1991; tamże, formularze ocen pracowniczych.

32 Byli to: Przemysław Owczarek, Piotr Polewski, Marta Wieczorek, Joanna Borucka, Katarzyna Kurowska, Paulina Cichoń (Kowalczyk) i Agnieszka Florentyna Pawlak.

wypromowała 15 licencjatów. W pamięci seminarzystów profesora zapisała się jako doskonała znawczyni literatury, malarstwa, filmu, które były i są dla niej polem antropologicznych eksploracji. Imponowała ogólnohumanistyczną erudycją i pięknym stylem.

W Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów (USOS) studenci wystawili jej m.in. takie opinie... W semestrze letnim roku akademickiego 2021/2022: „Ciekawa postać i przedmiot”, „Najlepsza wykładowczyni na świecie!!!”, „Pani Sroczyńska potrafi z powodzeniem przekazać ogrom swojej wiedzy i doświadczenia studentom. Wbrew krążącym opiniom jest bardzo ciepłą osobą i potrafi okazać zrozumienie”, „Bardzo chciałbym mieć zajęcia z prof. Sroczyńską w następnych latach. Wykłady pani profesor poszerzają horyzonty, literatura do zajęć pomaga w zrozumieniu wielu antropologicznych kwestii. Wykłady są nie do zapomnienia”.

W semestrze zimowym roku akademickiego 2018/2019: „Bez takich jak prof. Sroczyńska nie ma antropologii”, „Te zajęcia były niezwykle przygodą”.

Semestr letni 2016/2017: „Zajęcia z Etnografii Polski i Europy to bardzo szeroki program do omówienia i bardzo dużo wiedzy do przekazania studentom. Pani prof. przez cały program tegorocznego wykładu miała wszystko przygotowane. Kopalnia wiedzy, opowieści z różnych stron Europy. Przyjemność słuchania nie do oceny. Wymagania wobec studentów jasno sprecyzowane, więc żadnych niespodzianek na egzaminie nie było”.

Semestr letni 2014/2015: „Czas spędzony na wykładach Pani Profesor był niewątpliwą przyjemnością, wynikającą bynajmniej tylko z tematyki przedmiotu, ale przede wszystkim ze sposobu narracji, która całkowicie przykuwała uwagę, nie pozwalając ani na chwilę odbiec myślami od treści wykładu”.

Zaś w semestrze zimowym roku akademickiego 2013/2014 – „Przykład profesora, który prowadzi zajęcia w taki interesujący sposób, że nawet kult maryjny wydaje się tematem niezwykle interesującym dla osób niewierzących”, „Ta kobieta zaraża swoją pasją”.

O doskonałej wiedzy i umiejętnościach dydaktycznych Ewy Nowina-Sroczyńskiej świadczy także jej działalność w gremiach ponaduczelnianych. Wskażmy tu jedynie na jej pracę jako ekspertki w Państwowej Komisji Akredytacyjnej dla oceny kierunku etnologia³³. Profesora zrecenzowała 1 pracę habilitacyjną i 8 dysertacji doktorskich³⁴.

33 Sprawozdania Komitetu Nauk Etnologicznych PAN. Dostępne w Internecie: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://kometno.pan.pl/&ved=2ahUKEwiM47WOqIWHAxUwSvEDHeqxDAUQFnoECAGQAQ&usq=A0vVawork9R55k-QoIpPftlqTQoh> (dostęp: 1 lipca 2024).

34 Była recenzentką w postępowaniu habilitacyjnym dr. Sławomira Sikory (Uniwersytet Warszawski). Recenzowała rozprawy doktorskie na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Łódzkim.

Przełożeni oceniający jej pracę wielokrotnie wskazywali na dużą pasję dydaktyczną i zaangażowanie w proces kształcenia młodych etnologów. Wyśięk profesory doceniły także władze uczelni. Ewa Nowina-Sroczyńska otrzymała kilka Nagród Rektora UŁ za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze (1991, 1996) oraz za osiągnięcia dydaktyczne (2018)³⁵.

W kręgu nauki

Rozprawa doktorska zatytułowana *Odpust – analiza święta i form świętowania. Studium parafii Wysokienice (gm. Głuchów, woj. skierniewickie)* – „pierwsza w etnografii polskiej praca poświęcona odpustowi jako formie świętowania”³⁶ – to zapowiedź jej badawczych eksploracji w kierunku kultury symbolicznej. Była to próba odczytania odpustu jako tekstu kultury, której teza brzmiała:

[...] czas nabiera charakteru świątecznego, gdy w życie ludzi wkracza element niejako z innej sfery istnienia, sfery duchowej. By święto zaistniało, niezbędne są wartości uznane przez człowieka i grupę, w której przyszło mu żyć, święto ma za zadanie aktualizować te wartości. Generalnie, na co wskazują badacze świąteczności, rozgrywa się ono w dwóch wiecznie splatających się porządkach, które nazwałam kosmicznym i społecznym³⁷.

Ewa Nowina-Sroczyńska wykazała, iż odpust parafialny obchodzony przez mieszkańców parafii Wysokienice posiadał wszystkie morfologiczne cechy święta. Został zaprezentowany jako przejaw kultury religijnej badanej parafii, „produkt” adaptacji wzajemnej katolicyzmu, instytucji Kościoła oraz lokalnej tradycji mieszkańców parafii.

W pracy habilitacyjnej pt. *Przezroczyście ramiona ojca. Studium etnologiczne o magicznych dzieciach*³⁸ Ewa Nowina-Sroczyńska zanalizowała kilka literackich

35 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych,teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej; Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna, bp.

36 AUŁ, Przewód doktorski Nowina-Sroczyńska Ewa, sygn. 1856, t. 2, bp., Doc. dr Anna Zembrzycka-Kunachowicz, Ocena rozprawy doktorskiej mgr Ewy Nowiny-Sroczyńskiej pt. „Odpust – analiza święta i form świętowania. Studium parafii Wysokienice (gm. Głuchów, woj. skierniewickie)”

37 AUŁ, Przewód doktorski Nowina-Sroczyńska Ewa, sygn. 1856, t. 1, bp., E. Nowina-Sroczyńska, *Odpust – analiza święta i form świętowania. Studium parafii Wysokienice (gm. Głuchów, woj. skierniewickie)*, s. 329.

38 Zob.: E. Nowina-Sroczyńska, *Przezroczyście ramiona ojca. Studium etnologiczne o magicznych dzieciach*, Łódź 1997.

i filmowych przykładów pod kątem takich kulturowych toposów związanych z dzieciństwem, jak: święte dziecko, przybysz z „tamtego” świata, mediator i podmiot inicjacji. Antropologiczny portret dziecka to obraz transgresji „człowieka niegotowego”, ambiwalentnego, który egzystuje pomiędzy Naturą i Kulturą. Drugie życie *Przezroczyste ramiona ojca...* przeżyły na początku 3. dekady XXI w. w atmosferze popularności *childhood studies* w nauce oraz w kontekście głośnej wystawy pt. *Dzieciństwo* w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie. Temat habilitacji wyprzedził „modę na dzieciństwo” w humanistyce i debacie społecznej.

Ewa Nowina-Sroczyńska prowadzi badania nad mitem, obrzędem i rytuałem na gruncie kultury ludowej, tradycyjnej, a także współczesnej. Kategorie antropologiczne wykorzystuje do analizy sztuki i życia artystycznego. Przykładem – praca pt. *Mistrzowie ostentacyjnych transgresji. Łódź Kaliska z antropologiem w tle*³⁹. Jej badania nad językiem filmu etnograficznego oraz filmem antropologicznym „poza antropologią” zbliżają do siebie naukę i sztukę. Z kolei praca pt. *Kultura podhalańska jako doświadczenie osobiste: koncepcja formy sylwicznej*⁴⁰ to mediacja pomiędzy antropologią kulturową i teorią literatury. Profesora przeszczepiła pojęcie *silva rerum* na grunt etnologii, podsumowując swoje badania na Podhalu, gdzie przez lata studenci z Łodzi uczyli się – pod jej surowym i opiekuńczym okiem – jak praktykować etnologię.

Dorobek publikacyjny profesory stanowią: 3 książki (monografie), 5 prac pod jej redakcją naukową oraz 68 innych tekstów naukowych, głównie artykułów. Ewa Nowina-Sroczyńska publikuje na łamach takich czasopism naukowych, jak m.in.: „Journal of Urban Ethnology”, „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa”, „Łódzkie Studia Etnograficzne”, „Zeszyty Wiejskie”.

Ewa Nowina-Sroczyńska jest niestrudzoną animatorką, organizatorką i aktywną uczestniczką życia akademickiego. Utrzymuje naukowe kontakty zagraniczne. Współpracuje z antropologami słoweńskimi z Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej w Lublanie (Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Univerza v Ljubljani). Ścisłe kontakty naukowe utrzymywała z antropologami z Uniwersytetu Karola w Pradze (Katedra sociální a kulturní antropologie), gdzie nie tylko uczestniczyła w konferencjach, wykladała, ale także brała udział w etnograficznych badaniach terenowych⁴¹. W lipcu 1990 r. w czasie Dni Łódzkich w Bourg-Saint-Maurice we współpracy

39 Zob.: E. Nowina-Sroczyńska, *Mistrzowie ostentacyjnych transgresji. Łódź Kaliska z antropologiem w tle*, Łódź 2018.

40 Zob.: E. Nowina-Sroczyńska, *Kultura podhalańska jako doświadczenie osobiste. Koncepcja formy sylwicznej*, Łódź 2018.

41 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych,teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej, Kwestionariusze pomocnicze do oceny okresowej nauczyciela akademickiego.

z dr. Marcinem Piotrowskim zorganizowała prezentację sztuki ludowej pt. *Współczesna sztuka ludowa w Polsce*⁴².

Wzięła udział w licznych konferencjach naukowych, polskich i zagranicznych, m.in. w Grecji, Czechach, Słowenii, we Francji i Włoszech, np. konferencja Komitetu Etnologicznego przy Parlamencie Europejskim w Montpellier na temat identyfikacji europejskiej⁴³. Zainicjowała i zorganizowała, wraz z Muzeum Zachodniokaszubskim w Bytowie, cykl konferencji naukowych pt. „Jesienne Warsztaty Antropologiczne”. Warsztaty przyciągnęły naukowców z całej Polski. Odbyło się 5 edycji konferencji, a każda z nich poświęcona była innej problematyce: *Oblicza sztuki nieprofesjonalnej* (14–15 X 2005); *Oblicza muzealnictwa* (9–10 XI 2006); *Oblicza małych miast w czasach płynnej nowoczesności* (7–8 XI 2013); *Oblicza choroby w czasach płynnej nowoczesności* (8–10 XI 2016); *Oblicza Natury w pierwszych dekadach XXI wieku* (25–26 XI 2021)⁴⁴.

W latach 2011–2016 była członkinią Rady Naukowej „Łódzkich Studiów Etnograficznych” wydawanych przez Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, a od 2016 r. jest członkinią Rady Naukowej „Prac i Materiałów Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Serii Etnograficznej”.

Mimo intensywnej pracy naukowej Profesora potrafiła znaleźć czas na działalność społeczną. Współpracowała z: Polskim Towarzystwem Ludoznawczym, Komitetem Nauk Etnologicznych PAN, Komisją Kultury PAN, Muzeum Wsi Radomskiej, Muzeum Zachodniokaszubskim w Bytowie, Stowarzyszeniem „Łódź Filmowa”, Musée National des Arts et Traditions Populaires / Musée des Civilisations de l’Europe et de la Méditerranée in Marseilles oraz The International Organisation of Folk Art.

Władze Uniwersytetu Łódzkiego dostrzegały wysiłek naukowy Profesora, czego wyrazem były nagrody naukowe pierwszego stopnia za książki: *Przezroczyste ramiona ojca. Studium etnologiczne o magicznych dzieciach* (1999) i *Kultura podhalańska jako doświadczenie osobiste. Koncepcja formy sylwicznej* (2019). Została także uhonorowana Złotą Odznaką Uniwersytetu Łódzkiego (1997), Srebrnym Krzyżem Zasługi (2002) oraz Medalem „UŁ w służbie społeczeństwu i nauce” (2006).

Pomiędzy nauką a sztuką

Zbliżyła do siebie dwa światy: filmowy i antropologiczny. W latach 1980–1997 zainicjowała i zorganizowała we współpracy z Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi 10 edycji Przeglądu Filmów Etnograficznych „Etnologia a Film” w Łodzi (od roku 1985 były to edycje międzynarodowe). Część z nich była połączona

42 Tamże.

43 Tamże.

44 Tamże.

z seminariami naukowymi, np. *Ginące zawody* czy *Mniejszości narodowe i etniczne Europy*. Najważniejszą edycją – w jej perspektywie – był *Retrospektywny przegląd polskiego filmu etnograficznego*. Przeglądy gromadziły zarówno praktyków, jak i teoretyków filmu etnograficznego. Polscy odbiorcy mieli możliwość zapoznania się z „cenniejszymi pozycjami naukowymi etnologicznej produkcji filmu światowego” oraz antropologiczną myślą teoretyczną⁴⁵. Odpowiadając za selekcję filmów i zasiadając w jury, odegrała najważniejszą rolę w organizacji tego konkursu. W 2010 r. była także członkinią jury w ramach XV Forum Kina Europejskiego „Cinergia”⁴⁶.

Ewa Nowina-Sroczyńska ma na swoim koncie scenariusz filmu etnograficznego *Drzewa* (reż. Andrzej Różycki, muzyka Jan A.P. Kaczmarek, 1988), który w 1989 r. uzyskał I nagrodę w kategorii filmu profesjonalnego na Międzynarodowym Katolickim Festiwalu Filmów i Multimediów w Niepokalanowie oraz nagrodę publiczności podczas Przeglądu Filmów Etnograficznych „Etnologia a Film” w Łodzi (1988)⁴⁷. Była konsultantką szeregu innych produkcji, m.in.: *Drzewka majowe* (reż. W. Żukowski, 1978); *Dziady śmigustne* (reż. W. Żukowski, 1978); *Dziady noworoczne* (reż. W. Żukowski, 1981); *Betlejem polskie* (A. Różycki, 1985); *Maska, czyli świat od początku* (reż. A. Różycki, 1985); *Ludowa wizja kosmosu* (reż. B. Pawlica, 1986); *Kalwaria Marii Wnęk* (reż. A. Różycki, 1988); *Tajemnice świata światów* (reż. A. Dudziński, 2022). Wystąpiła m.in. w filmie dokumentalnym *Łódź Kaliska. Klasyki absurdu* (reż. S. Grünberg, 2023), antropologizując biografię tej grupy, którą kilka lat wcześniej uczyniła przedmiotem książki: *Mistrzowie ostentacyjnych transgresji...*⁴⁸

Na Jej zaproszenie do Łodzi przyjechali m.in. Jan Jakub Kolski (1995) i Marcin Koszałka (2017). Przeprowadziła publiczne wywiady z „ludźmi kina”, przeczuwając egzystencję w ich filmach bogatych wartości antropologicznych. Wywiad z M. Koszałką ukazał się na łamach „Kontekstów. Polskiej Sztuki Ludowej”⁴⁹.

45 Uniwersytet Łódzki, Dział spraw pracowniczych, Teczka osobowa Ewy Nowina-Sroczyńskiej, E. Nowina-Sroczyńska.

46 Filmy konkursowe oceniało międzynarodowe jury, w którym obok E. Nowina-Sroczyńskiej zasiadali m.in. Márta Mészáros – przewodnicząca, Juraj Jakubisko, Jacek Szumlas, Krzysztof Ptak, Łukasz Dziecioł i Stefan Czyżewski. Zob.: E. Białicka, *XV Forum Kina Europejskiego w Łodzi „Cinergia”*. Dostępny w Internecie: <https://lodz.naszemiasto.pl/xv-forum-kina-europejskiego-cinergia-w-lodzi/ar/c13-3207597> (dostęp: 27 maja 2024).

47 FilmPolski.pl: Internetowa Baza Filmu Polskiego. Dostępny w Internecie: <https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=422970> (dostęp: 29 maja 2024).

48 E. Nowina-Sroczyńska, *Mistrzowie...*, dz. cyt. Na temat filmu zob.: FilmPolski.pl: Internetowa Baza Filmu Polskiego. Dostępny w Internecie: <https://filmpolski.pl/fp/index.php?film=1263918> (dostęp: 29 maja 2024).

49 Zob.: S. Latocha, E. Nowina-Sroczyńska, *Filmowanie jest aktem posiadania i narzędziem autoanalizy*, „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa” 2022, nr 338(3), s. 261–265.

Uczestnicząc przez wiele lat w Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi – m.in. organizując w jego ramach popularnonaukowe sympozja w Muzeum Miasta Łodzi pt. „Kultura i religie. Fragmenty i ślady” (2014) czy „Ubiór, kostium, maska w interpretacjach etnologów” (2015) – przyczyniła się do promocji wiedzy antropologicznej w społeczeństwie.

Przyjaźni się z Zofią Łuczko, z którą w 2019 r. odwiedziła „mityczny” Nowy Jork, spełniając swoje wielkie marzenie. Znają się od 1986 r., w którym środowisko Kultury Zrzuty, w tym grupy Łódź Kaliska, przeniosło się ze „Strychu”⁵⁰ do galerii-świetlicy „U Zofii” przy ul. Legionów 49 (Obrońców Stalingradu). W tym miejscu Ewa Nowina-Sroczyńska zrealizowała z Andrzejem Różyckim wspólny pomysł – fotokolaże z cyku „Koszulki Panny Marii”, inaugurując nową galerię na łódzkiej mapie kultury i sztuki przełomu modernizmu i postmodernizmu. Jej wiedza etnograficzna była połową sukcesu artystycznego tego cyklu. „Nowina-Sroczyńska – Różycki” to twórczy duet, który zbliżył do siebie antropologię, film i fotografię. A „Koszulki...” stanowią manifestację naukowego i artystycznego temperamentu Jubilatki.

Post scriptum

Jest dumną mamą dwóch córek, Natalii i Weroniki, oraz babcią Melanii, którym – „trzem kobietom” – zadedykowała swoją książkę *Kultura podhalańska jako doświadczenie osobiste. Koncepcja formy sylwicznej*⁵¹. Na jej ostatniej stronie podziękowała mężowi Grzegorzowi za cierpliwość, którą Jej okazał podczas pracy nad tą książką.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego
 Dział Nauczania
 Przewód doktorski Nowina-Sroczyńska Ewa, sygn. 1856, t. 1–2
 Wydział Filologiczny
 Wydział Filozoficzno-Historyczny

⁵⁰ Zob.: E. Nowina-Sroczyńska, *Piotrkowska 149. Strych – przestrzeń pozbawiona kultury*, [w:] *Przestrzenie i ludzie. Konteksty antropologiczne*, red. G.E. Karpńska, A. Krupa-Ławrynowicz, Łódź 2015, s. 81–112.

⁵¹ Zob.: E. Nowina-Sroczyńska, *Kultura podhalańska...*, dz. cyt.

Etnograficzne Archiwum im. Bronisławy Kopczyńskiej-Jaworskiej w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego

Prace magisterskie

Wywiady i obserwacje terenowe, sygn. 15376

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ

Dr E. Nowina-Sroczyńska. Teczka personalna

Uniwersytet Łódzki, Dział Pracowniczy

Akta personalne Ewy Nowina-Sroczyńskiej

Literatura

Eisler J., *Polski rok 1968*, Warszawa 2006.

Latocha S., Nowina-Sroczyńska E., *Filmowanie jest aktem posiadania i narzędziem autoanalizy*, „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa” 2022, nr 338(3).

Lesiakowski K., *Zrewoltowana Łódź akademicka*, [w:] *Łódzki strajk studencki styczeń–luty 1981. Spojrzenie po latach*, red. K. Lesiakowski, Łódź–Warszawa 2014.

Nowina-Sroczyńska E., *Kultura podhalańska jako doświadczenie osobiste. Koncepcja formy sylwicznej*, Łódź 2018.

Nowina-Sroczyńska E., *Mistrzowie ostentacyjnych transgresji. Łódź Kaliska z antropologiem w tle*, Łódź 2018.

Nowina-Sroczyńska E., *Pieśni. Słowo wstępne*, [w:] *Folklor robotniczej Łodzi*, red. B. Kopczyńska-Jaworska, J. Kucharska, J.P. Dekowski. Wrocław 1978.

Nowina-Sroczyńska E., *Piotrkowska 149. Strych – przestrzeń pozbawiona kurtuazji*, [w:] *Przestrzenie i ludzie. Konteksty antropologiczne*, red. G.E. Karpińska, A. Krupa-Ławrynowicz, Łódź 2015.

Nowina-Sroczyńska E., *Przezroczyście ramiona ojca. Studium etnologiczne o magicznych dzieciach*, Łódź 1997.

Schechner R., *Performatyka. Wstęp*, Wrocław 2006.

Źródła internetowe

Białecka E., *XV Forum Kina Europejskiego w Łodzi „Cinergia”*, <https://lodz.naszemiasto.pl/xv-forum-kina-europejskiego-cinergia-w-lodzi/ar/c13-3207597https://archiwum.edu.pl/dlibra/publication/545980/edition/452739/content>

FilmPolski.pl: Internetowa Baza Filmu Polskiego, <https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=422970>, <https://filmpolski.pl/fp/index.php?film=1263918>

Komitet Nauk Etnologicznych PAN, https://kometno.pan.pl/index.php?searchword=Nowina-Sroczy%C5%84ska&searchphrase=all&Itemid=63&option=com_search